

NYÍRI SZABOLCS

A többpártrendszer fejleményei az 1990–1994-es parlamenti ciklusban

A kelet-európai rendszerváltások, rendszerváltoztatások eseménysorozata meghatározó súllyal és erővel bír a jelenkorra. Harminc év elteltével, a mai napig érezzük lenyomatát a Harmadik Magyar Köztársaság létrejöttének. Természetesen, ez nem csupán a többpártrendszer kialakulásában teljesedik ki, és nem a demokratikus választási rendszer kibontakozására szűkül le: a témakört számos más, társadalomtudományi, gazdaságtudományi aspektus szempontjából is vizsgálhatjuk. Magyarország pártrendszerét az első kormányzati ciklusban alapvetően három szakaszra bonthatjuk, melyek mindegyikének más és más jellege van. Ebben a pártok egymással szembeni magatartása játszik fontos szerepet, és ehhez köthetően az a tény, hogy a pártok számos törésvonal mentén alakították ki saját programjukat. Az első szakasz nem egyetlen, de meghatározó tényezője az volt, hogy miként viszonyulnak a „rendszerváltó” pártok a volt állampárthoz. Mivel mind az öt rendszerváltó párt antikommunistaként határozta meg önmagát, ez a törésvonal tűnt a legmeghatározóbbnak. Az első szabad választások eredményei azonban rávilágítottak arra (második szakasz), hogy a kommunista-antikommunista tengely fölé emelkedett a kulturális-ideológiai törésvonal, melynek egyik oldalát a vidéki gyökerű, népi-nemzeti és konzervatív kormánypártok, a másik oldalát pedig a városi, polgári, liberális beállítottságú ellenzék képviselte. A harmadik időszakot az SZDSZ magatartásának változása idézte elő, melynek lényege, hogy az SZDSZ alárendelte a kommunista-antikommunista törésvonalat az egyre élesedő kulturális-ideológiai ellentétnek, és közeledő magatartást mutatott az MSZP felé. Ennek következményeként az MSZP képes volt kitörni a „politikai karanténból”, és ismét önálló pólusképző párttá vált, létrehozva ezzel a rövid életű, hárompólusú pártrendszert. Jelen előadásomban a magyar pártrendszer kialakulását, valamint az első demokratikus választások után létrejött pártrendszer (szerkezeti) változásait szeretném ismertetni.